

УДК 355.23.

Савік С. А., Капковіч М. І., Пазняк С. А.

Беларускі нацыянальны тэхнічны універсітэт

**ПАДРЫХТОЎКА АФІЦЭРСКІХ КАДРАЎ
НА ВАЕННЫХ ФАКУЛЬТЭТАХ У ГРАМАДЗЯНСКІХ ВНУ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ (2016-2021 гг.)**

Анотацыя. Артыкул прысвечаны гісторыі стварэння, станаўлення і развіцця ваенных факультэтаў у грамадзянскіх ВНУ Рэспублікі Беларусь у канцы XX-пачатку XXI ст., асаблівасцям іх развіцця ў перыяд 2016–2021 гг.

Ключавыя словы: Рэспубліка Беларусь, узброеныя сілы, нацыянальная ваенная школа, падрыхтоўка афіцэрскіх кадраў, вышэйшая ваенная школа, ваенна-навучальныя ўстановы, ваенныя вучылішча, ваенныя факультэты, грамадзянскія ВНУ.

Увядзенне. У пачатку 2001 г. было прынята рашэнне аб завяршэнні рэфармавання Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь (далей УС РБ). Мэтай рэфармавання ВС РБ стала прывядзенне іх у адпаведнасць з характарам сучаснай ваенна-палітычнай абстаноўкі, сучаснай вайны і ўзброенай барацьбы, ступенню магчымых ваенных пагроз і эканамічнымі магчымасцямі дзяржавы [1, с. 7].

Натуральна, што сур'ёзныя пераўтварэнні ва Узброеных Сілах не маглі не закрануць існуючую сістэму ваеннай адукацыі. І гэта цалкам заканамерна. Гістарычны вопыт сведчыць, што найбольш сур'ёзныя змены

ў сістэме ваеннай адукацыі розных дзяржаў супадалі па часе і праводзіліся як складовая частка ваенных рэформаў.

Адным з асноўных напрамкаў рэформы сістэмы ваеннай адукацыі была абраная арыентацыя на ўстановы адукацыі Рэспублікі Беларусь (далей РБ) і пошук новых форм падрыхтоўкі афіцэрскіх кадраў на іх базе з улікам існуючага заканадаўства.

Асноўная частка. Выкарыстанне грамадзянскіх устаноў адукацыі ў падрыхтоўцы ваенных кадраў, на думку распрацоўшчыкаў дадзенага кірунку рэформы, дазваляла вырашаць, разам з эканамічнай аптымізацыяй працэсу падрыхтоўкі ваенных кадраў у агульнадзяржаўным маштабе, наступныя задачы агульнанацыянальнага характару:

ліквідаваць дубляванне падрыхтоўкі блізкіх па профілі спецыялістаў, прызначаных для розных органаў дзяржаўнага кіравання;

фармаваць раней не існуючыя нацыянальныя школы для падрыхтоўкі афіцэраў па асобных спецыяльнасцях;

шырэй выкарыстоўваць патэнцыял прафесарска - выкладчыцкага складу вышэйшай кваліфікацыі грамадзянскіх навучальных устаноў для падрыхтоўкі ваенных кадраў;

некалькі зменшыць залішнюю шматпрофільнасць Ваеннай акадэміі, якая не можа станоўча адбівацца на якасці навучальнага працэсу.

Вопыт падобнай падрыхтоўкі афіцэрскіх кадраў ва ўстановах адукацыі ўжо існаваў. Для ВС РБ ажыццяўлялася падрыхтоўка афіцэраў у Акадэміі МУС, Камандна-інжынерным інстытуце МНС. Акрамя таго, з 6 чэрвеня 1995 г. пачаў функцыянаваць ваенна-медыцынскі факультэт як самастойная структура пры Мінскім дзяржаўным медыцынскім універсітэце [2, с.1].

Гэты вопыт і быў пакладзены ў аснову рэформы сістэмы падрыхтоўкі афіцэрскіх кадраў.

Выбар быў зроблены на карысць перагляду напрамкаў адукацыйнай дзейнасці ваенных кафедраў, якія існавалі, у некаторых ВНУ рэспублікі ў мэтах іх больш шырокага выкарыстання ў сістэме падрыхтоўкі афіцэрскіх кадраў, аж да рэарганізацыі ваенных кафедраў у ваенныя факультэты для падрыхтоўкі разам з афіцэрамі запасу кадравых вайскоўцаў.

У выніку ў свет выйшла пастанова Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 11 чэрвеня 2003 г. № 775 «Аб ваенных факультэтах ва ўстановах адукацыі Рэспублікі Беларусь» [3, с.39].

У адпаведнасці з гэтай пастановай, створаны і ў цяперашні час паспяхова функцыянуюць ваенныя факультэты ў Беларуска-нацыянальным тэхнічным універсітэце, Беларуска-дзяржаўным універсітэце інфарматыкі і радыёэлектронікі, Беларуска-дзяржаўным універсітэце транспарту.

У далейшым пералік устаноў адукацыі, якія маюць у сваім складзе ваенныя факультэты, быў пашыраны. Так, у адпаведнасці з пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 30 чэрвеня 2005 г. № 721 «Аб унясенні дапаўнення ў пастанову Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь» ад 5 лістапада 2003 г., № 1469 быў створаны ваенны факультэт у Гродзенскім дзяржаўным універсітэце імя Я. Купалы [4, С. 29].

У маі 2007 г. пастановай Міністэрства абароны і Міністэрства транспарту і камунікацый Рэспублікі Беларусь ваенная кафедра ўстановы адукацыі «Мінскі дзяржаўны вышэйшы авіяцыйны каледж» рэарганізавана ў ваенны факультэт [5, С. 116].

У маі 2021 г., згодна з пастановай Міністэрства абароны Рэспублікі Беларусь і Міністэрства аховы здароўя Рэспублікі Беларусь ад 3 мая 2021 г. № 8/45, на базе ваенна-медыцынскага факультэта ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт» быў створаны ваенна-

медыцынскі інстытут. Ён будзе рыхтаваць кадравых афіцэраў медыцынскай службы для Узброеных Сіл Беларусі і іншых воінскіх фарміраванняў па спецыяльнасці «Лячэбная справа», спецыялізацыі «ваенна-медыцынская справа», студэнтаў Белдзяржмедуніверсітэта па праграме афіцэраў медыцынскай службы запасу.

За 26 гадоў дзейнасці ваенна-медыцынскага факультэта БДМУ падрыхтавана 600 кадравых афіцэраў медыцынскай службы, звыш 3 тыс. студэнтаў БДМУ, якія атрымалі пагоны афіцэраў медыцынскай службы запасу, а таксама праведзена павышэнне кваліфікацыі для больш чым 5 тыс. ваенных урачоў. У цяперашні час у ваенна-медыцынскім інстытуце працуюць шэсць дактароў, столькі ж прафесараў, 14 кандыдатаў медыцынскіх навук і 15 дацэнтаў. Чатыры выкладчыкі-заслужаныя работнікі аховы здароўя, многія ўзнагароджаны знакамі «Выдатнік аховы здароўя Рэспублікі Беларусь» і «Выдатнік адукацыі Рэспублікі Беларусь».

Цікавы гістарычны факт: яшчэ ў 1992 г., згодна з пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 3 чэрвеня 1992 г. № 333, было даручана Міністэрству абароны і Міністэрству адукацыі для падрыхтоўкі афіцэрскага кадраў па спецыяльнасцях абмежаванага профілю Стварыць, пачынаючы з 1993 г., ваенныя факультэты пры грамадзянскіх вышэйшых навучальных установах [6, с. 69].

У апошнія гады (2016–2021 гг.) ваенныя факультэты ў грамадзянскіх ВНУ паспяхова рыхтуюць штогод не толькі кадравых афіцэраў (у сярэднім каля 300 чал. па 26 спецыяльнасцях і спецыялізацыях), але і афіцэраў запасу (каля 1100 чал. па 50 спецыяльнасцях), а таксама малодшых ваенных спецыялістаў (каля 2 тысяч чал. па 65 – і ваенна-ўліковых спецыяльнасцях).

Аналіз водгукаў з войскаў на выпускнікоў ваенных факультэтаў пацвярджаюць правільнасць, прынятых кіраўніцтвам рэспублікі

і Міністэрствам абароны, рашэнні аб стварэнні ваенных факультэтаў вядучых ВНУ краіны ў пачатку XXI ст.

Усяго за перыяд з 2016 г. па 2021 г. на ваенных факультэтах у грамадзянскіх ВНУ краіны падрыхтавана звыш 2 тысяч кадравых афіцэраў. У цяперашні час ваенныя факультэты ўносяць важкі ўклад у падрыхтоўку афіцэрскіх кадраў для Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь. Штогод назіраецца пастаянны рост колькасці выпускнікоў ваенных факультэтаў у грамадзянскіх ВНУ краіны. Так, калі ў 2010–2015 гг. на выпускнікоў ваенных факультэтаў прыходзілася каля 20 % усяго папаўнення афіцэрскага корпуса Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь, то ўжо ў 2016–2018 гг. каля 25 %, а ў апошнія гады (2019–2021 гг.) каля 35 %.

Для параўнання ва ўзброеных сілах ЗША штогадовае папаўненне афіцэрскага корпуса ў апошнія дзесяцігоддзе больш чым на палову забяспечваецца за кошт выпускнікоў ваенных навучальных устаноў і каля 40 % за кошт курсаў пазавойскавай падрыхтоўкі афіцэраў рэзерву ROTC (Reserve Officers Training Corps) пры грамадзянскіх ВНУ [7, с. 20]. Ва Узброеных Сілах Расійскай Федэрацыі выпускнікі вучэбна-ваенных цэнтраў па падрыхтоўцы кадравых афіцэраў у вядучых грамадзянскіх ВНУ Расіі складаюць усяго каля 15 % ад агульнай колькасці малодшых афіцэраў выпускнікоў ваенна-навучальных устаноў. Штогод у вучэбна-Ваенныя цэнтры па падрыхтоўцы кадравых афіцэраў у грамадзянскіх ВНУ набіраюць каля 2,5 тыс. чал., а ў ваенныя ВНУ каля 15 тыс. чал [8, с. 3].

Заклучэнне. Сёння ваенныя факультэты ў грамадзянскіх вышэйшых навучальных установах Рэспублікі Беларусь сталі важным складнікам сістэмы ваеннай адукацыі. Іх стварэнне дало магчымасць у поўнай меры выкарыстоўваць багатыя навуковыя патэнцыялы і сучасную вучэбна-

матэрыяльную базу беларускай вышэйшай школы ў інтарэсах умацавання нацыянальнай бяспекі краіны.

Спіс літаратуры

1. Мальцев, Л. Вооруженные Силы: Реформирование завершено. Строительство и развитие продолжается / Л. Мальцев // Сов. Беларусь. – 2005. – 18 окт. – С. 7–8.

2. О создании военно-медицинского факультета в Минском государственном медицинском институте: приказ Министра обороны Респ. Беларусь и министра здравоохранения Респ. Беларусь от 6 июня 1995 г. № 225/76 // Во славу Родины. – 1995. – 21 июня. – С. 1.

3. О военных факультетах в учреждениях образования Республики Беларусь: постановление Совета Министров Респ. Беларусь от 11 июня 2003 г. № 775 // Нац. реестр правовых актов Респ. Беларусь. – 2003. – № 67. – 5/12599.

4. О внесении дополнения в постановление Совета Министров Республики Беларусь, 5 ноября 2003 г. № 1469: постановление Совета Министров Респ. Беларусь от 30 июня 2005 г. № 721 // Нац. реестр правовых актов Респ. Беларусь. – 2005. – № 105. – 5/16205.

5. О реорганизации военной кафедры учреждения образования «Минский государственный высший авиационный колледж» в военный факультет: постановление М-ва обороны Респ. Беларусь и М-ва транспорта и коммуникаций Респ. Беларусь от 25 мая 2007 г. № 38/30 // Нац. реестр правовых актов Респ. Беларусь. – 2007. – № 144. – 8/16583.

6. О подготовке офицерских кадров для Вооруженных Сил Республики Беларусь: постановление Совета Министров Респ. Беларусь от 3 июня 1992 г., № 333 // Собр. постановлений Правительства Респ. Беларусь. – 1992. – № 16. – Ст. 294. – С. 69.

7. Стрелецкий, А. Система подготовки офицерских кадров в США / А. Стрелецкий // Зарубежное воен. обозрение. – 2006. – № 11. – С. 20–27.

8. Подготовка кадров – фундамент развития Вооруженных Сил / Совещание по вопросам развития системы военного образования у Президента РФ 19.11. 2013 г. // Красная Звезда. – 2013. – 20 ноя. – С. 2–3.

9. О военно-медицинском институте в учреждении образования «Белорусский государственный медицинский университет»: постановление М-ва обороны Респ. Беларусь и М-ва здравоохранения Респ. Беларусь от 3 мая 2021 г. № 8/45// Нац. центр правовой информации Респ. Беларусь. Информационно-поисковая система «Эталон», 18.02.2022.